

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук Цвірюка Дениса Васильовича на дисертацію Вікторчук Марії Василівни «Адміністративно-правове регулювання місцевих податків і зборів в Україні в умовах євроінтеграції», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Питання адміністративно-правового регулювання місцевих податків і зборів в Україні в умовах євроінтеграції є актуальним та об'єктивно необхідним напрямом наукових досліджень, адже проблеми оподаткування, теорія податків та податкового права завжди привертала увагу як науковців, так і практиків, а процес вступу до Європейського Союзу вимагає від України здійснення заходів щодо реформування податкової системи. Однак ці заходи поки що не мають системного характеру і достатнього наукового обґрунтування, здатного забезпечити очікуваний результат. Наочним прикладом тому є 107 місце, яке Україна за показником оподаткування займає у 2016 році у рейтингу Doing Business-2016. Це вказує на суттєві недоліки адміністративно-правового регулювання відносин у сфері адміністрування податків, а, відповідно, й на прорахунки і неефективність проведеної податкової реформи.

Відомо, що обсяги податкових надходжень до місцевих бюджетів значною мірою залежать від ефективності роботи Державної фіскальної служби України та органів місцевого самоврядування у сфері адміністрування місцевих податків і зборів. У той же час, враховуючи процес інтеграції України у Європейське Співтовариство та постійні зміни податкового законодавства, особливо його оновлення за останні роки, проблеми з якими платники податків стикаються при застосуванні податково-правових норм значною мірою потребують свого доктринального аналізу й належного нормативного врегулювання. Саме

розв'язанню цих питань і присвячено дисертаційне дослідження Вікторчук Марії Василівни актуальність і значущість якого не виникає сумнівів.

Дисертаційне дослідження спрямовано на реалізацію положень Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385, Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р., Плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.06.2014 р. № 591-р., Концепції державної цільової програми підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011–2015 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.08.2010 р. № 1695-р., Угоди між Європейським Союзом та Україною «Про фінансування Програми підтримки секторальної політики – Підтримка регіональної політики України (Контракт на реформу сектора)» від 27.11.2014 р. Роботу виконано відповідно до п. 2.9 Пріоритетних напрямів наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2016–2019 рр., схвалених вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 23.02.2016 р. (протокол № 2), а також у рамках науково-дослідної теми Харківського національного університету внутрішніх справ «Законотворча та законодавча діяльність в Україні» (номер державної реєстрації 0113U008189).

Цінність творчого пошуку автора полягає й в тому, що дисертація виконана з урахуванням науково-теоретичних досліджень різних галузей юридичної науки, аналізу не лише чинних нормативно-правових актів, які регулюють здійснення адміністративних процедур у сфері оподаткування в Україні, а й законодавства й правозастосовної практики окремих зарубіжних країн. Саме це й дозволило вдосконалити понятійно-категоріальний апарат рецензованого дослідження, зокрема, запропонувати власне визначення понять «податкова система», «адміністрування місцевих податків і зборів»,

«гармонізація» (підрозділи 1.1, 2.1, 3.2) та сформулювати шляхи гармонізації оподаткування місцевими податками і зборами (імплементация принципів належного управління у сфері оподаткування, збільшення надходжень від прямих податків на місцевому рівні, впровадження єдиних підходів до організації податкового адміністрування, здійснення заходів фіскальної децентралізації).

У дисертації чітко сформульовані мета і завдання дослідження (с. 7–8 дисертації), їх постановка та послідовність дозволяють розкрити основний зміст теми. Об'єкт і предмет дослідження визначені відповідно до встановлених вимог та дозволяють всебічно проаналізувати поставлену проблему (с. 8 дисертації), не виходячи за межі наукової спеціальності.

Дисертація виконана і оформлена на високому науковому та професійному рівні. Структура дисертації логічно витікає з поставлених завдань та складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Дослідження містить ґрунтовні наукові положення, які мають науково-теоретичне значення та практичну спрямованість.

Автором проаналізовані та використані, в основному, всі відомі на даний час дослідження попередників, які стосувалися предмета дослідження, про що свідчить зазначена дисертантом теоретична база роботи (с. 6–7 дисертації), виявлена сутність вказаної проблематики, визначено практичне значення дослідження (с. 12–13 дисертації).

Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими. Вони зроблені з використанням загальнонаукових та спеціальних методів пізнання правових явищ, зокрема, таких як: історико-правовий, структурно-логічний, порівняльно-правовий, логіко-семантичний, класифікації, групування тощо. За текстом дисертаційної роботи можна зробити висновок, що дисертант вдало використовує зазначені методи та демонструє наявність навичок творчого наукового дослідження. Дисертаційна робота М.В. Вікторчук свідчить про ґрунтовне вивчення чинного законодавства України, спеціальної літератури, а також зарубіжного законодавства з предмету дослідження. Слід зауважити, що джерельна база дисертації включає 297

найменувань, що підкреслює достовірність та обґрунтованість висновків, зроблених в роботі. При чому, автор досить толерантний в полеміці з іншими дослідниками, проявляє високий стиль і культуру при використанні цитат.

Дисертація М.В. Вікторчук написана грамотно, сприймається легко і з інтересом. Список використаних джерел оформлений відповідно до встановлених вимог.

Наукова новизна результатів дослідження, наукових оцінок, пропозицій і рекомендацій, теоретичних узагальнень та висновків, які складають основний зміст дисертаційної роботи М.В. Вікторчук, в значній мірі зумовлюється актуальністю дослідження та обраним напрямом. Дійсно, ця наукова робота є комплексним дослідженням проблеми адміністративно-правового регулювання місцевих податків і зборів в Україні в умовах євроінтеграції.

Перший розділ дослідження присвячено науково-теоретичним засадам функціонування місцевих податків і зборів в Україні. Розглянуто місце місцевих податків і зборів у податковій системі України. З'ясовано, що місцеві податки і збори в Україні є частиною податкової системи України, зокрема її функціонального компонента, а саме підсистеми оподаткування. Автор акцентує увагу на тому, що серед учених немає єдності щодо розуміння понять податкової системи та системи оподаткування. Наголошено, що поняття податкової системи є ширшим за змістом, ніж поняття системи оподаткування (підрозділ 1.1).

Досить обґрунтованою є класифікація місцевих податків і зборів як об'єкта та предмета податкових правовідносин, в основу якої покладено такі критерії: форма стягнення, суб'єкт оподаткування, періодичність справляння, економічні ознаки об'єкта, вид ставки, характер використання. Зроблено правильний висновок про можливість кожного місцевого податку чи збору належати до декількох груп (підрозділ 1.2).

Автором справедливо запропоновано виділяти три етапи реформування нормативно-правового регулювання місцевих податків і зборів в Україні: 1) початковий етап (1990–1995 рр.); 2) проміжний етап (1996–2010 рр.);

3) поточний (2010 рік – і дотепер). Охарактеризовано стан правового забезпечення місцевих податків і зборів на кожному з етапів. Підкреслено необхідність внесення змін до Податкового кодексу України в частині скорочення кількості місцевих податків і зборів, зменшення податкового навантаження на фізичних та юридичних осіб, запровадження ефективних податкових пільг у механізмі податкового стимулювання. Наголошено на важливості дотримання принципу стабільності як основної засади податкового законодавства України (підрозділ 1.3).

У другому розділі дисертації автором цілком слушно визначено особливості адміністративно-правового регулювання місцевих податків і зборів в Україні. Доведено, що органи місцевого самоврядування впливають на оподаткування місцевими податками і зборами, виконуючи функції щодо їх адміністрування на макрорівні. Досліджено ефективність адміністрування місцевих податків і зборів. Проаналізовано критерії ефективності адміністрування місцевих податків і зборів (підрозділ 2.1).

Вдало запропоновано розглядати камеральні перевірки як підвид документальної невиїзної перевірки, а документальні планові перевірки здійснювати тільки щодо платників податків з середнім та високим ступенем ризику (підрозділ 2.2). Дисертантом справедливо обґрунтовано необхідність створення Єдиного координаційного центру взаємодії Державної фіскальної служби України з органами місцевого самоврядування та внесення змін до Податкового кодексу України щодо переліку інформації, що надходить від органів місцевого самоврядування до Державної фіскальної служби України (підрозділ 2.3).

Третій розділ дослідження присвячено виробленню шляхів удосконалення адміністративно-правового регулювання місцевих податків і зборів в Україні в умовах євроінтеграції. У цьому розділі дисертантом на достатньо високому науковому рівні обґрунтовано необхідність врахування позитивного європейського досвіду оподаткування місцевими податками і зборами, зокрема, запропоновано віднести податок на доходи фізичних осіб

до місцевих податків в Україні, застосувати прогресивну шкалу оподаткування податком на доходи фізичних осіб з початковою ставкою 10%, що зменшить навантаження на малозабезпечені верстви населення (підрозділ 3.1).

Дисертантом ґрунтовно розглянуто шляхи гармонізації оподаткування місцевими податками і зборами: імплементацію принципів належного управління у сфері оподаткування, збільшення надходжень від прямих податків на місцевому рівні, впровадження єдиних підходів до організації податкового адміністрування, здійснення заходів фіскальної децентралізації (підрозділ 3.2). Звернуто увагу на основні напрями адміністративно-правового регулювання місцевих податків і зборів в Україні: боротьбу з ухиленням від сплати місцевих податків і зборів, реформування спрощеної системи оподаткування та інституційно-функціональної структури податкової системи, ефективну кадрову політику в органах Державної фіскальної служби України (підрозділ 3.3).

Практична і теоретична значущість результатів дисертаційного дослідження. У роботі М.В. Вікторчук сформульовано важливі для науки адміністративного та податкового права теоретичні висновки й практичні рекомендації. Вони можуть бути використані у правотворчій і правозастосовній діяльності, а також у навчальному процесі про що свідчать відповідні акти впровадження. Основні результати дисертації викладено у 6 наукових статтях і 8 тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях.

Оцінюючи, в цілому позитивно, дисертацію М.В. Вікторчук «Адміністративно-правове регулювання місцевих податків і зборів в Україні в умовах євроінтеграції», слід зазначити, що деякі її положення є спірними та потребують додаткової аргументації.

1. У підрозділі 1.3 дисертації, під час розгляду проблем, що виникають при дотриманні принципу стабільності як основної засади податкового законодавства, запропоновано запровадити двохрічний мораторій на подальші зміни податкового законодавства. Однак відомо, що податкове законодавство містить значну кількість нормативних положень, недосконалість яких потребує

внесення змін з метою детальної правової регламентації адміністрування податків і зборів. Крім того незрозуміло, чому забезпечення принципу стабільності податкової системи в Україні розглядається дисертантом як одна з гарантій лише для європейських інвесторів?

2. У підрозділі 2.3 дисертації, пропонуючи створення Єдиного координаційного центру взаємодії Державної фіскальної служби України з органами місцевого самоврядування та надання їм функцій щодо консультування платників податків, необхідно було розглянути можливість здійснення такого консультування на комерційній основі, оскільки це є поширеною практикою в багатьох країнах Європейського Союзу.

3. На сторінці 124 дисертації зазначено, що реформування податку на майно в Україні має передбачати визначення бази оподаткування залежно від ринкової вартості об'єкта оподаткування. Однак поза увагою дисертанта залишилося питання наявності умов для визначення ринкової вартості об'єктів оподаткування податком на майно в Україні. З огляду на це, хотілося б почути думку автора з цього приводу.

4. Досліджуючи на сторінках 27–28 дисертації питання розмежування понять податкової системи та системи оподаткування, автор наводить власне визначення цих понять. Водночас наголошується необхідність внесення змін до Податкового кодексу України лише щодо формулювання поняття «податкова система». Однак для розуміння змісту вказаних понять та правильного їх застосування в нормотворчій і правозастосовній діяльності доцільно також доповнити положення Податкового кодексу України визначенням поняття «система оподаткування».

Викладені зауваження є дискусійними та істотно не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Вони викликані інтересом до рецензованого дослідження, новизною та актуальністю питань, що розглядаються автором. Розроблені в дисертації ідеї можуть бути підґрунтям для подальшого плідного дослідження теми.

Як **висновок** слід зазначити, що дисертація М.В. Вікторчук є самостійним завершеним науковим дослідженням, містить нові теоретичні положення і висновки, наукові узагальнення щодо досліджуваного предмета та практичні рекомендації, які в сукупності розв'язують актуальну для сучасної правової науки проблему адміністративно-правового регулювання місцевих податків і зборів в Україні в умовах євроінтеграції. Дисертація оформлена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, що ставляться до кандидатських дисертацій. Зміст автореферату дисертації М.В. Вікторчук відображає основні положення дисертації, її структуру й отримані результати. Тема і зміст дисертації відповідають спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Отже, дисертація Вікторчук Марія Василівна на тему: «Адміністративно-правове регулювання місцевих податків і зборів в Україні в умовах євроінтеграції» відповідає вимогам п.п. 9–14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
суддя Держинського районного
суду м. Харкова,
кандидат юридичних наук

Д.В. Цвірюк

Підпис Цвірюка Д.В. засвідчую

Керівник апарату
Держинського районного
суду м. Харкова
Кіян Т.О.